

УДК 371.134:364
DOI: 10.24144/2524-0609.2020.47.125-129

Повідайчик Оксана Степанівна
доктор педагогічних наук, доцент
професор кафедри соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
oksana.povidaichyk@uzhnu.edu.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0003-0048-6293>

Жиленко Руслан В'ячеславович
кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри соціології та соціальної роботи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна
ruslan.zhylenko@uzhnu.edu.ua
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-2227-4534>

ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті досліджується проблема професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності. Встановлено, що в педагогічній теорії і практиці відсутні цілісні дослідження з питання технологій науково-дослідницької підготовки фахівців соціальної роботи. Метою статті є виявлення ефективних технологій науково-дослідницької підготовки майбутніх соціальних працівників у вищій школі. Методи дослідження: аналіз наукової літератури, систематизація (для з'ясування ключових понять дослідження), вивчення досвіду діяльності ЗВО з науково-дослідницької підготовки соціальних працівників (зادля виявлення особливостей досліджуваного процесу), узагальнення (з метою формування авторських висновків). Встановлено, що ефективними технологіями науково-дослідницької підготовки соціальних працівників у вищій школі є: кейс-технологія (дає змогу через колективну творчу дискусію на прикладі реальної ситуації, яка містить оригінальний практичний досвід, виробити в студентів конкретні практичні навички), концентрованого навчання (передбачає оволодіння студентами великого обсягу навчальної інформації без збільшення кількості навчального часу через зміни механізмів його засвоєння, структури інформації, форми її подання), диференційованого навчання (створюються умови, які дають змогу кожному студенту розкрити свої потенційні можливості щодо науково-дослідницької роботи), розвитку критичного мислення (формується здатність до наукового типу мислення для розв'язання нетривіальних фахових завдань), проектів (спрямований на формування здатності студентів комбінувати і поєднувати формальні знання з практичним досвідом).

Ключові слова: науково-дослідницька діяльність; професійна підготовка; соціальний працівник; технології навчання.

Вступ. У сучасних умовах розвитку суспільства успішне вирішення соціальних проблем неможливе без умінь фахівців соціальної роботи оцінювати потреби і ресурси людей, розробляти і впроваджувати соціальні проекти, програми і послуги, визначати ефективність різних форм соціальної допомоги, здійснювати пошук інноваційних методів надання соціальної підтримки та ін. Означене зумовлює необхідність формування готовності соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності (НДД) у професійній сфері, яка передбачає володіння логікою досліджень, методами аналізу, проектування і прогнозування соціальних явищ і процесів, здатність реалізувати професійні функції з опорою на наукові підходи щодо вирішення соціальних проблем. У цьому контексті актуалізується проблема вдосконалення професійної підготовки соціальних працівників до НДД, що передбачає виявлення та застосування ефективних технологій науково-дослідницької підготовки майбутніх фахівців соціальної роботи у вищій школі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз джерельної бази засвідчує наявність глибокого інтересу вітчизняних і зарубіжних науковців до проблеми професійної підготовки соціальних працівників. Так, питання підготовки фахівців соціальної роботи у вищій школі досліджують С. Архипова, О. Безпалько, З. Бернфельд, О. Вільманн, Г. Вільфінг, М. Доуел, І. Зверева, А. Капська, О. Карпенко,

Х. Кінтана, Г. Лактіонова, І. Ларіонова, Л. Міщик, В. Полтавець, Д. Раймонд, Т. Семігіна, С. Харченко, С. Шардлоу. Окремі аспекти науково-дослідницької підготовки соціальних працівників висвітлені в працях М. Букача, Т. Клименюк, О. Плахотнік, Т. Попової. Водночас, аналіз наукової літератури свідчить про недостатню увагу вчених до питання технологій науково-дослідницької підготовки фахівців соціальної роботи у закладах вищої освіти.

Метою статті є виявлення ефективних технологій науково-дослідницької підготовки майбутніх соціальних працівників у вищій школі.

Методи дослідження: аналіз наукової літератури, систематизація (для з'ясування ключових понять дослідження), вивчення досвіду діяльності ЗВО з науково-дослідницької підготовки соціальних працівників (зadля виявлення особливостей досліджуваного процесу), узагальнення (з метою формування авторських висновків).

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день науково-дослідницька діяльність є невід'ємним елементом професійної соціальної практики і зумовлює формування в соціальних працівників готовності до її здійснення, під якою будемо розуміти цілісну систему їх професійно-особистісних якостей, ґрунтовні теоретико-методологічні знання й дослідницькі вміння, активну особистісну позицію в процесі реалізації дослідницьких ролей, що виражається через позитивне і усвідомлене ставлення до НДД як ком-

поненту професіоналізму. Відтак актуалізується проблема вдосконалення системи науково-дослідницької підготовки соціальних працівників та виявлення ефективних форм, методів і технологій навчання майбутніх фахівців соціальної роботи методом НДД.

Аналіз наукової літератури (Т. Дьячек, М. Лукашевич, О. Прохорчук, І. Савельчук та ін.), а також власний досвід діяльності засвідчують, що система підготовки майбутніх соціальних працівників до НДД є ефективною, якщо вона реалізується в умовах спеціально створеного науково-дослідницького середовища, що інтегрує всіх суб'єктів означеного процесу, а також через застосування певних навчальних технологій. Зокрема, кейс-технології, концентрованого і диференційованого навчання, розвитку критичного мислення, проектів та ін. Розглянемо досвід їх реалізації у процесі підготовки соціальних працівників.

Вивчення наукових джерел [1; 2] показує, що кейс-технологія (або метод конкретних ситуацій) є однією з найбільш популярних, яка використовується у професійній підготовці соціальних працівників, зокрема до НДД. Вона дає змогу через колективну творчу дискусію на прикладі конкретної ситуації, яка містить оригінальний практичний досвід, виробити в студентів певні професійні навички.

У процесі реалізації цієї технології студенти аналізують, обговорюють і пропонують своє бачення вирішення конкретної ситуації (КС). Вони ставлять себе на місце соціальних працівників-практиків, описаних у «ситуації», аналізують різні складні проблеми і пропонують можливі варіанти їх вирішення. Навчальні завдання містять той же обсяг інформації, який є доступний соціальним працівникам у реальному перебігу проблемної ситуації. Студент вивчає ситуацію і формулює власний висновок, а після обговорення конкретних ситуацій у групі вносить до нього необхідні зміни.

Залежно від специфічних цілей навчання НДД, КС можуть бути дуже різними за змістом і організацією представленого в них матеріалу. Так, якщо з точки зору змісту в КС акцент у викладі матеріалу робиться на проблемності або описовості, а самі події перебувають більше в минулому або сьогодні, то при комбінації вказаних двох змінних можна виділити чотири основні типи КС, які використовуються у науково-дослідницькій підготовці: КС, що ілюструють проблему, виражену або концепцію в цілому; КС, присвячені історії соціальної роботи; КС, які навчають аналізу та оцінці; КС, які навчають вирішенню проблем та прийняттю рішень.

Вивчення КС передбачає: вибір методів аналізу; визначення основних напрямів аналізу; визначення рівня і типу аналізу, що вноситься на обговорення в групі. Ефективний аналіз КС – це забезпечення студентом своєї позиції відповідними фактами та аргументами. Отже, кейс-технологія дозволяє розвивати навички роботи з різноманітними джерелами інформації і передбачає інтеграцію декількох загальнодидактичних методів навчання (моделювання, системний аналіз, уявний експеримент, проблемний метод, мозковий штурм, дискусію, ігрові методи та ін.).

Застосування кейс-технології як дослідницького методу є дуже поширеним у зарубіжній вищій школі, зокрема Великої Британії і США. Працюючи в міжнародних проектах, які реалізувалися кафедрою соціології та соціальної роботи УжНУ (зокрема, ТЕМПУС-ТАСІС №10243-96, що був спрямований на розвиток соціальної роботи і підготовки фахівців в Україні), викладачі мали можливість набутти досвіду використання кейс-технології та інших ме-

тодів в університетах Бельгії та Великої Британії. В той же час зарубіжні партнери в рамках цього проекту проводили заняття зі студентами УжНУ в тому числі, використовуючи метод конкретних ситуацій. Так, професор університету м. Данді (Шотландія) Д. Андерсон проводив практичне заняття із студентами 3-го курсу, яке було побудоване на дослідженні конкретного випадку (ситуація стосувалася процесу соціальної адаптації біженців і вимушених переселенців). Після вивчення ситуації студенти в групі обговорювали такі питання: «Які проблеми супроводжують біженців і вимушених переселенців у процесі соціальної адаптації?»; «Які проблеми соціальної адаптації можна визначити на основі описаного випадку?»; «Назвіть основні напрями соціальної роботи з досліджуваною категорією осіб»; «Які заходи можна впроваджувати для підвищення адаптаційних здатностей мігрантів?» та ін. Групове обговорення проблеми дало можливість студентам поліпшити своє розуміння досліджуваної проблеми і підвищити компетентність через вивчення, побудову припущень та їх обговорення в рамках реальної події. При цьому розвиваються навички логічного мислення, пошуку відповідної інформації, аналізу та оцінки фактів і розробки альтернатив, необхідних для вирішення проблем і прийняття рішень. У ході обговорення ситуації і дискусії з колегами також формуються навички та вміння ефективної міжособистісної та групової комунікації. Участь у всіх етапах роботи над конкретною ситуацією в рамках розглянутої технології зумовлює розвиток однієї з головних якостей соціального працівника – вміння брати на себе відповідальність за прийняте рішення.

Таким чином, кейс-метод допомагає розвивати аналітичні здібності, навички та вміння в процесі «кількісного» і «якісного» обґрунтування своїх рішень і рекомендацій. Обговорюючи конкретну ситуацію спочатку в групі, а потім в аудиторії, студенти змушені захищати свої висновки і аргументи перед колегами і викладачем. Технологія аналізу конкретних ситуацій розвиває здатність до аналізу життєвих проблем. Стикаючись з такою ситуацією, студент повинен визначити, чи існує проблема взагалі, в чому вона полягає, окреслити своє ставлення до ситуації.

Свою ефективність у процесі науково-дослідницької підготовки майбутніх соціальних працівників засвідчила технологія концентрованого навчання. Підкреслимо, що зазначена технологія не є новою в педагогіці. Досвід її застосування в ЗВО достатньою мірою обґрунтовано в роботах М. Бабинець, І. Вільданова, Є. Гітман, Г. Ібрагімова, І. Козубовської, А. Остапенко та ін. Слід підкреслити, що раніше концентроване навчання не розглядалося з позиції розвитку науково-дослідницької компетентності студентів. Однак, як зазначає Л. Сайтбагіна, технологія концентрованого навчання має значний вплив на ефективність науково-дослідницької підготовки студентів у ЗВО [3, с. 30].

У традиційному розумінні концентроване навчання – це спеціально організований процес навчання, який передбачає засвоєння студентами значної кількості інформації без збільшення часу за рахунок її систематизації (узагальнення, структурування), зміни механізмів засвоєння, форм її подання та іншого (відмінного від традиційного) часового режиму занять [3]. Дослідники визначають концептуальні положення концентрованого навчання, які полягають у: зниженні рівня багатопредметності навчального дня, тижня, семестру; значній, але в той же час, посиленій тривалості вивчення предмета чи розділу навчальної дисципліни; неперервності процесу пізнання і його

цілісності; укрупненні змісту і організаційних форм процесу навчання; інтенсифікації освітнього процесу з кожного предмету; співробітництві учасників освітнього процесу. Також варто відзначити, що технологія концентрованого навчання спрямована на знанняве навчання, результатом якого є поглиблене і ґрунтовне засвоєння студентами великої кількості інформації.

Класифікуючи різні способи організації концентрованого навчання, Г. Ібрагімов пропонує три моделі, які застосовуються в сучасних умовах закладу вищої освіти [4, с.129]:

- перша модель передбачає вивчення протягом визначеного часу одного основного предмета;
- друга модель спрямована на укрупнення тільки одної організаційної одиниці – навчального дня, кількість предметів скорочується до одного-двох;
- третя модель має на меті укрупнення навчального тижня.

З позиції дослідників [3; 4], друга модель концентрованого навчання найбільш доцільна в умовах ЗВО. Автори зазначають, що освітній процес, побудований за другою моделлю, більшою мірою враховує фізіологічні особливості студентів.

Погоджуючись із дослідниками, ми орієнтуємося на другу модель концентрованого навчання, оскільки це не порушує цілісності процесу пізнання, забезпечує психологічний комфорт і, на відміну від традиційної організації навчання, надає перевагу в часі.

Технологія концентрованого навчання реалізується через блочну систему, зокрема навчальне заняття становить собою окремий блок, розрахований на 4–6 годин концентровано (лекція, практичне заняття (семінар), самостійна робота). Навчальні заняття проводяться 2 рази на тиждень. Наприклад, дисципліна «Методи та організація соціальних досліджень» відбувається двічі на тиждень по 3 пари (лекція, практичне заняття або семінар, самостійна робота).

Підкреслимо, що концентроване навчання розуміється нами як управління розвитком, оскільки в розвитку творчості студентів першорядного значення набувають продуктивні методи навчання: проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий і дослідницький методи, а також творчі завдання. При цьому науково-дослідницька діяльність студентів має не стихійний характер, а є результатом їхньої самоорганізації.

Свою ефективність засвідчує також технологія диференційованого навчання. Диференціацію навчання розглядають у різних аспектах: 1) з позиції функціонування освітньої системи – диференціація є принципом її побудови; 2) з точки зору конструювання змісту освіти – вона виступає як умова відбору базового і варіативного освітніх компонентів; 3) з позиції розвитку освіти – вона є ціллю формування нової освітньої системи; 4) з точки зору організації процесу навчання – вона використовується як засіб індивідуалізації навчальної діяльності. Диференціація навчання поділяється на рівневу і профільну. Рівнева – це диференціація за здібностями та успішністю в навчанні, а профільна – за нахилами та інтересами [5]. Вважаємо, що вартою уваги є рівнева диференціація, критерієм якої виступають потреби студентів у додатковому вивченні окремих предметів, тем, питань.

Підкреслимо, що запровадження технології диференційованого навчання не завжди передбачає групування студентів за певними критеріями. Можливо під час підготовки до НДД в одній групі створювати умови для навчання різних студентів: пропонувати

різноманітні завдання (прості, складні, алгоритмічні, творчі), використовувати різні форми і методи навчання. Варто відзначити, що диференційований підхід лежить також в основі вибору напрямку досліджень соціальних працівників, баз практики, форм участі у позааудиторній дослідницькій діяльності (соціологічних дослідженнях, конференціях, круглих столах та ін.).

У процесі науково-дослідницької підготовки соціальних працівників доцільно використовувати технологію розвитку критичного мислення [6]. Слід зазначити, що вона є універсальною, міжпредметною, відкритою до взаємодії з іншими педагогічними підходами й методиками. Технологія розвитку критичного мислення (через застосування відповідних форм і методів навчання) дає можливість студентам вчитися актуалізувати наявні знання, співвідносити наявну інформацію та нові дані, підсумовувати і систематизувати, ставити питання, формувати власну думку, при цьому враховувати точки зору інших, висловлювати свої думки чітко, впевнено і коректно, аргументувати свою точку зору, а найважливіше – самостійно здобувати знання (академічна мобільність). Ще одним позитивним аспектом цієї технології є розвиток комунікативних навичок студентів, що не входить до програми навчання класичного ЗВО, проте є важливою вимогою сучасності для реалізації ефективного працевлаштування в конкурентних умовах. Для цього весь навчальний процес тісно пов'язується з конкретними життєвими завданнями і проблемами, з якими майбутні фахівці стикатимуться в реальному житті.

Провідною технологією в процесі підготовки соціальних працівників до НДД є проектна [7]. Стосовно освітнього процесу у ЗВО сутність цієї технології полягає в стимулюванні інтересу студента до певних реальних проблем, до пошуку самостійних рішень. Тільки через самостійну індивідуальну або групову діяльність, спрямовану на вирішення різних проблем, студенти вчать застосовувати теоретичні знання на практиці.

На наш погляд, технологія проектного навчання має високий внутрішній потенціал для розвитку самостійності, формування професійних компетенцій і особистісних якостей майбутнього фахівця. Уміння застосовувати метод проектів – показник високої кваліфікації соціального працівника.

При використанні технології проектного навчання істотно змінюються ролі учасників освітнього процесу: викладач виступає в ролі демократичного керівника пізнавальної самостійної діяльності студента, його консультанта, помічника; відповідно студент грає роль активного учасника процесу проектування. Розвиток суб'єктності студента проявляється в цілепокладанні і плануванні самостійної пізнавальної діяльності. Важливо, що робота над проектом передбачає обов'язкову рефлексивну діяльність: оцінку того, що кожен набув у процесі виконання навчального завдання, що вдалося, а що ні, які причини невдач і як їх можна уникнути в майбутньому.

У процесі професійної підготовки соціальних працівників (зокрема, в Ужгородському національному університеті, Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Запорізькому національному університеті та ін.) викладачами дотримуються основні дидактичні вимоги щодо проектного навчання: професійна значущість проекту, що вимагає міждисциплінарних знань, творчого пошуку для її вирішення (наприклад, теоретична і прикладна значущість: розробка тематики лекторію для учнів шкіл «Молодь за здоровий

спосіб життя», підготовка методичних матеріалів для їх проведення, добірка педагогічної інформації для батьків, актуальної для виховання, навчання і розвитку дітей у сім'ї; поєднання індивідуальних і групових форм організації роботи над проектом; використання евристичних і дослідницьких методів, спрямованих на розвиток у студентів таких умінь, як визначення проблеми, формулювання цілей і завдань дослідження, висунування гіпотези, обговорення методів дослідження, оформлення кінцевих результатів, аналіз отриманих даних, підбиття підсумків, корегування, висновки (використовувалися методи «мозкового штурму», «круглого столу», звітів про виконання творчих завдань, публічних захистів проекту).

Організація проектної діяльності студентів у процесі формування їхньої готовності до НДД передбачає вирішення кількох важливих завдань: 1) навчити студентів не стільки здобувати професійно значущі знання в готовому вигляді, скільки набувати їх самостійно, вміти використовувати їх на практиці; 2) розвинути їхні комунікативні вміння (працювати в групі, виконувати різні ролі, вести діалог, вступати в дискусію, аргументувати відстоювати свій погляд на проблему, формувати власну позицію та ін.); 3) розвивати дослідницькі вміння (збирати актуальну інформацію про досліджувані проблеми, самостійно працювати з літературою, формулювати цілі, завдан-

ня, гіпотезу, розробляти алгоритм діяльності з реалізації проекту, орієнтуватися в різних ситуаціях). Як засвідчують результати теоретичних досліджень, а також власні спостереження, вирішення перелічених завдань, безумовно, сприяє формуванню готовності майбутніх соціальних працівників до НДД.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз сучасного стану професійної підготовки соціальних працівників до НДД у вітчизняних закладах вищої освіти свідчить про наявність значних можливостей щодо формування готовності майбутніх фахівців до означеного виду діяльності, зокрема, через створення наповненого дослідницьким змістом, відкритого навчального середовища, яке інтегрує всіх суб'єктів означеного процесу, застосування певних технологій навчання (кейсів, розвитку критичного мислення, концентрованого і диференційованого навчання, проектів та ін.). Комплексне застосування зазначених технологій дає можливість підготувати фахівця-дослідника, здатного до наукового пошуку в професійній діяльності.

Отримані результати не претендують на вичерпне вирішення досліджуваної проблеми. Необхідним є вивчення питання інноваційних технологій, форм і методів навчання, спрямованих на формування готовності соціальних працівників до науково-дослідницької діяльності.

Список використаної літератури

1. Jackson G. Rethinking the case method. *Journal of Management Policy and Practice*. 2011. Vol. 12 (5). P.142–164.
2. Дьячек Т.П. Подготовка социальных работников к исследовательской деятельности: теория и практика. Тамбов: изд-во ТГУ, 2002. 167 с.
3. Сайтбагина Л.А. Развитие исследовательской деятельности студентов вуза в условиях проблемно-концентрированного обучения: дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Омский государственный педагогический университет. Омск, 2017. 207 с.
4. Ибрагимов Г.И. К вопросу о технологии концентрированного обучения. *Специалист*. 1995. №1. С. 62–68.
5. Повідайчик О.С. Реалізація технології диференційованого навчання в процесі науково-дослідницької підготовки магістрів соціальної роботи. *Науковий вісник Ужгородського університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2018. Вип. 2 (43). С.201–205.
6. Чуба О. Формування критичного мислення як психолого-педагогічна проблема сучасності. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2013. Вип. 3. С.202–208.
7. Тіуптя Л.Т., Пузіков Д.О. Проектування в соціальній роботі. *Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2005. Т. 47. С. 77–84.

References

1. Jackson, G. (2011). Rethinking the case method. *Journal of Management Policy and Practice*. 12 (5), 142–164.
2. Dyachek, T.P. (2002). *Podgotovka socialnyh rabotnikov k issledovatel'skoy deyatel'nosti: teoriya i praktika* [Training of social workers for research activities: theory and practice]. Tambov State University [in Russian].
3. Sajtbagina, L.A. (2017). *Razvitie issledovatel'skoj deyatel'nosti studentov vuza v usloviyah problemno-koncentrirovannogo obucheniya* [Development of research activities of university students in the context of problem-focused learning]. (Doctor's thesis). Omsk State Pedagogical University. [in Russian].
4. Ibragimov, G.I. (1995). *K voprosu o tehnologii koncentrirovannogo obucheniya* [To the issue of learning-focused technology]. *Specialist*, 1, 62–68. [in Russian].
5. Povidaichuk, O.S. (2018). Realizatsiia tekhnologii dyferentsiiovanoho navchannia v protsesi naukovo-doslidnytskoi pidhotovky mahistriv sotsialnoi roboty [Implementation of the technology of differentiated instruction in the process of research training of masters of social work]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Pedagogy. Social Work*, 2 (43), 201–205. [in Ukrainian].
6. Chuba, O. (2013). Formuvannia krytychnoho myslennia yak psykhologo-pedahohichna problema suchasnosti [Development of critical thinking as a psychological and pedagogical problem of today]. *Pedagogy and psychology of vocational education*, 3, 202–208. [in Ukrainian].
7. Tiuptia, L.T., & Puzikov, D.O. (2005). Proektuvannia v sotsialnii roboti [Project designing in social work]. *Scientific notes of NaUKMA. Pedagogical, psychological sciences and social work*, 47, 77–84. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 06.10.2020 р.
Стаття прийнята до друку 10.10.2020 р.

Povidaychik Oksana

Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Professor at the Department of Sociology and Social Work
State University «Uzhhorod National University»
Uzhhorod, Ukraine

Zhylenko Ruslan

Candidate of historical Sciences, Ph.D., Associate Professor
Department of Sociology and Social Work
State University «Uzhhorod National University»
Uzhhorod, Ukraine

**LEARNING TECHNOLOGIES FOR PROFESSIONAL TRAINING OF SOCIAL WORKERS IN
SCIENTIFIC RESEARCH ACTIVITY**

Summary. The article addresses the problem of professional training of social workers in scientific research activity. The authors substantiated that pedagogic theory and practice lack of comprehensive studies of research technologies for training of professionals in social work. The article aims to specify effective technologies for training of social workers in scientific research activity in tertiary education. Research methods used: analysis of the scientific literature, systematization (with a view to clarifying the key research notions), studying the experience of higher educational institutions in research training of social workers (with a view to defining distinctive features of the process), generalization (with a view to drawing the conclusions). The authors rationalized the research skills of social workers as an important component and an essential feature of professional social work in the current context. Professional development of well-educated, proactive, and highly committed researcher is an absolute precondition for further evolution of the profession aiming at social protection of different groups of population. The authors justified commitment of social worker to scientific research activity as a coherent system of professional and personal features, sound theoretical and methodological knowledge and skills, and proactive personal attitudes to research process, which are reflected in awareness and positive perception of scientific research activity as a component of professionalism. The authors concluded that effective technologies for training of social workers in scientific research activity in tertiary education are as follows: case technology (it enables students to develop specific practical skills through the collective creative discussion based on real situation containing unique practical experience), learning-focused (it enables higher leaning achievements of the students without increase in a volume of learning through the changes in the learning strategies, structure of provided information, and ways of communication), differentiated instruction (providing students with environment which enables each of them to develop abilities to conduct research), development of critical thinking (development of scientific thinking to solve non-trivial expert tasks), project development (enables students to develop their capacities of combining and matching the formal knowledge with the practical experience).

Key words: scientific research activity; professional training; social worker; learning technologies.